

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลนนทรี

ที่ ปจ.๗๓๗๐๕/๑๓๙ วันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๗

เรื่อง รายงานโครงการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประจำปี ๒๕๖๗

เรียน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนนทรี

ด้วยกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้ดำเนินโครงการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลนนทรี เพื่อใช้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าข้อมูล รวมถึงการอนุรักษ์ ทำนุบำรุงเผยแพรภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้าน และประเพณีท้องถิ่นตำบลนนทรี

บัดนี้ กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้จัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประจำปี ๒๕๖๗ เรียบร้อยแล้ว จึงขอส่งรายงานการจัดทำฐานข้อมูลดังกล่าว รายละเอียดปรากฏ ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(นางพิชญธิดา เกษมศักดิ์)
นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ

ความเห็นผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

(นางสาวสินวล เทียนสี)

ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ความเห็นปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

- ทธ๒

ส.ต.ต.

(ณรงค์สิทธิ์ รังษี)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนนทรี

ความเห็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนนทรี

(นายเถี่ยว พันชำนาญ)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนนทรี

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลนนทรี

ประจำปี ๒๕๖๗

โดย

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลนนทรี
อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง (๑) อนุรักษ์ พื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณี อันดีงามของท้องถิ่นและของชาติและจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องรวมทั้ง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้สิทธิ และมี ส่วนร่วมในการดำเนินการด้วยภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่งช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่น มั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่ คนไทย สามารถปรับประยุกต์หลักธรรม คำสอนทางศาสนาเข้ากับชีวิตได้อย่างเหมาะสมสร้างความสมดุลระหว่างคนกับ สังคมและธรรมชาติ ได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลนนทรี ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญา ท้องถิ่น จึงได้จัดทำโครงการสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ ท้องถิ่นเพื่อให้ข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ตำบลนนทรี อำเภอ กบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี เป็นปัจจุบัน และเพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ และมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และหวัง เป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นเล่มนี้ จะเป็น ประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาภูมิปัญญา ท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือ ปราชญ์ท้องถิ่นต่อไป

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลนนทรี
ผู้จัดทำ

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑ บทนำ	๑
บทที่ ๒ วัตถุประสงค์	๔
บทที่ ๓ ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๔
บทที่ ๔ ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๕
บทที่ ๕ ข้อมูล ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น	๑๑

บทนำ

พระราชบัญญัติสภาพาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗ ภายใต้บังคับกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องบำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดี ของท้องถิ่น การจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อให้ข้อมูลภูมิปัญญา ท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านหรือ ปราชญ์ท้องถิ่น ตำบล นนทรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี เป็นปัจจุบัน และเพื่อสืบสานและ อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และหวังเป็น อย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่น

๑.ที่ตั้งของหมู่บ้านหรือชุมชนหรือตำบล

ตำบลนนทรี มีหมู่บ้านอยู่กันเป็นกลุ่มๆ และมีป่านนทรีซึ่งเป็นไม้ยืนต้น มีดอกสีเหลือง และชาวบ้านส่วนใหญ่อพยพมาจากที่อื่นและมาอยู่ร่วมกันจึงชื่อว่านนทรี ปัจจุบันตำบลนนทรีมีทั้งหมด ๑๖ หมู่บ้าน และยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว

ตำบลนนทรียกฐานะจากสภาตำบลนนทรี เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลนนทรีตามที่กระทรวงมหาดไทยได้มีประกาศ พ.ศ. ๒๕๓๙ จัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลและมีผลบังคับใช้ใน พ.ศ.๒๕๓๙

ตราประจำองค์การบริหารส่วนตำบลนนทรี

ลักษณะของต้นนนทรี

ต้นนนทรี เป็นต้นไม้ที่มีถิ่นกำเนิดในอินเดียภาคตะวันออกและภาคใต้ รวมไปถึงประเทศศรีลังกา เอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมทั้งประเทศไทยจนถึงประเทศฟิลิปปินส์ และทวีปออสเตรเลียตอนเหนือ โดยจัดเป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง ลำต้นค่อนข้างตรง มีความสูงของต้น

ประมาณ ๘-๑๕ เมตร ลำต้นแตกกิ่งก้านเป็นพุ่มทรงเรียวยอดแผ่กว้างเป็นรูปร่มหรือเป็นทรงกลม กล้วยๆ เปลือกลำต้นเป็นสีเทาอมสีดำ เปลือกค่อนข้างเรียบ และอาจแตกเป็นสะเก็ดเล็กๆ ตามกิ่ง ก้านอ่อนมีขนละเอียดสีน้ำตาลแดงปกคลุมอยู่ ส่วนกิ่งแก่เกลี้ยง ขยายพันธุ์ด้วยวิธีการเพาะเมล็ด ขึ้นได้ในดินทั่วไป ชอบความชื้นปานกลาง และแสงแดดเต็มวัน เป็นต้นไม้ที่มักผลัดใบเมื่อมีอากาศแห้งแล้งชอบขึ้นตามป่าชายหาด

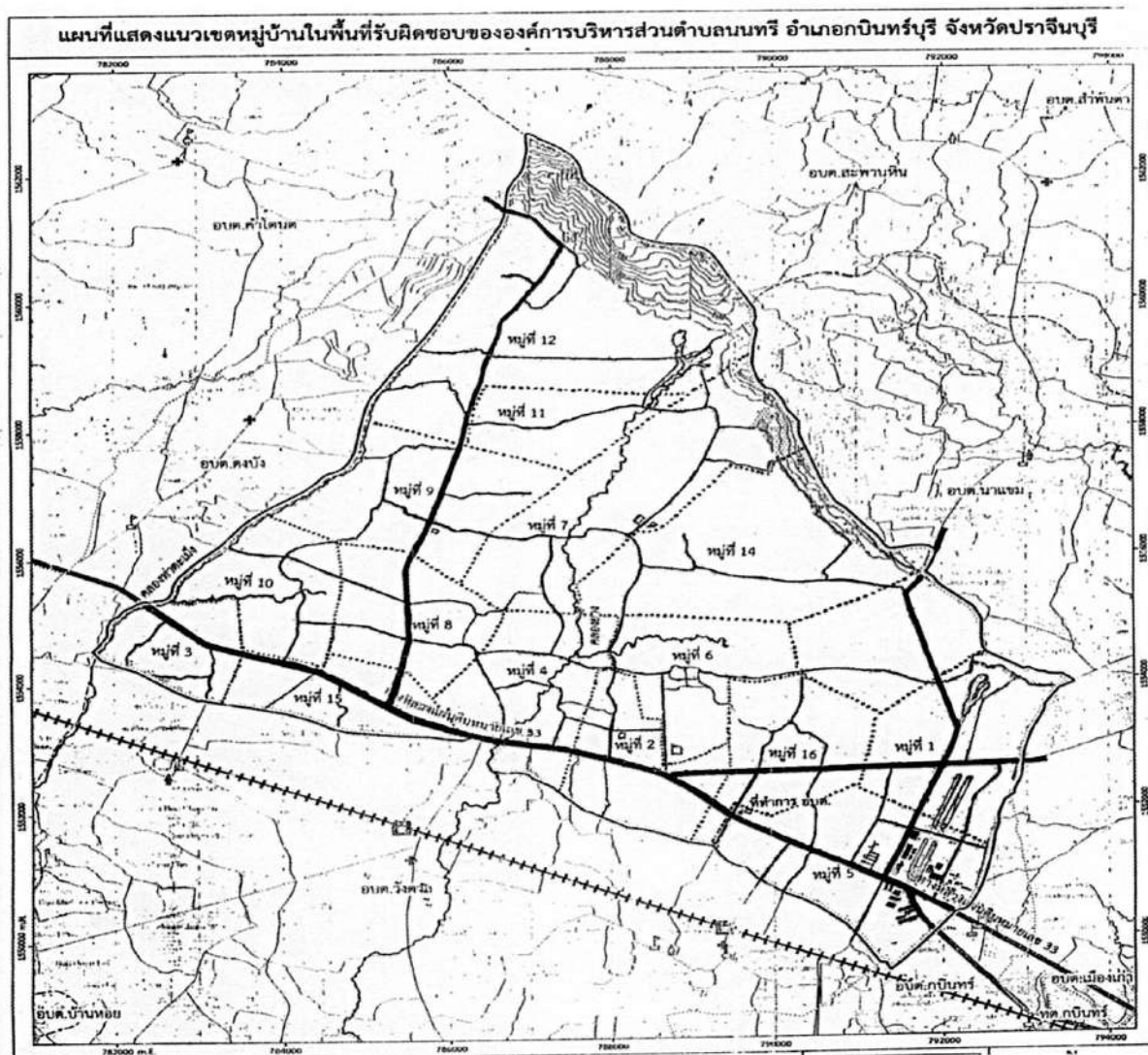
องค์การบริหารส่วนตำบลนนทรีตั้งอยู่ในภาคตะวันออกของประเทศ ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ ๑๕๐ กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๑ ชั่วโมง ๔๕ นาที เป็นจุดเชื่อมโยง การคมนาคมจากกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคอีสาน ภาคตะวันออก จากอำเภอเมืองจังหวัด ปราจีนบุรีโดยทางรถยนต์ตามเส้นทางปราจีนบุรี-อรัญประเทศ (ถนนสุวรรณศรหมายเลข ๓๓) ผ่าน อำเภอประจันตคามก็ถึงตำบลนนทรีช่วงหลักกิโลเมตรก่อนถึง อำเภอกบินทร์บุรี ประมาณ ๑๕ กม. มีระยะห่างจากอำเภอกบินทร์บุรี ประมาณ ๒๐ กิโลเมตร

เนื้อที่โดยประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลนนทรี จำนวน ๖๗.๓๘ ตาราง กิโลเมตร คิดเป็นจำนวนไร่ประมาณ ๔๒,๑๑๓ ไร่ และมีอาณาเขตติดต่อดังต่อไปนี้

- **ทิศเหนือ** มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลสะพานหิน อำเภอนาดี ตำบลดงบังและ ตำบลคำโตนด อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี
- **ทิศตะวันออก** มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลนาแหม อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัด ปราจีนบุรี
- **ทิศใต้** มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลวังดาล อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัด ปราจีนบุรี
- **ทิศตะวันตก** มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลดงบัง อำเภอประจันตคาม จังหวัด ปราจีนบุรี

“ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ ๔) ลงวันที่ ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๙”

แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขต

ภูมิประเทศ

ภูมิประเทศขององค์การบริหารส่วนตำบลนทรี โดยส่วนใหญ่เป็นที่ราบดินร่วนปนทรายพื้นที่ประกอบด้วย ลำคลองหลายสาย ซึ่งเหมาะกับการประกอบอาชีพ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีที่ราบเชิงเขาและเทือกเขาในพื้นที่ทางตอนบนของพื้นที่เป็นป่าไม้

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศมีลักษณะอบอุ่นตลอดปี มี ๒ ฤดู คือ ฤดูร้อน ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม และฤดูฝน จะมีฝนตกชุกในช่วงเดือน มิถุนายน - พฤศจิกายน

จำนวนหมู่บ้านในเขตปกครอง

- จำนวนหมู่บ้าน ๑๖ หมู่บ้าน (แสดงจำนวนหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล)
- จำนวนหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนทรี มีจำนวน ๑๖ หมู่บ้าน

๒. ด้านการเมือง/การปกครอง

๒.๑ เขตการปกครอง

จำนวนหมู่บ้าน ๑๖ หมู่บ้าน (แสดงจำนวนหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล)

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน
๑	บ้านหนองอามัย
๒	บ้านสระขุด
๓	บ้านท่ากรีน
๔	บ้านคลองยาง
๕	บ้านหนองไฮ
๖	บ้านโนนสะอาด
๗	บ้านโคกสว่าง
๘	บ้านนนทรี
๙	บ้านหนองบัว
๑๐	บ้านหนองป่าตอง
๑๑	บ้านวังหรี
๑๒	บ้านหนองข่า
๑๓	บ้านเขาปูน
๑๔	บ้านหนองม่วง
๑๕	บ้านหนองคุ่ม
๑๖	บ้านหนองดุม

๒.๒ การเลือกตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลนนทรี แสดงเขต/หน่วยเลือกตั้ง จำนวน ๑๖ เขต ๑๗ หน่วยเลือกตั้ง

๓. ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากร

๓.๑ ข้อมูลประชากรในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนนทรี

ประชากรในตำบลนนทรี รวมทั้งหมด ๙,๕๕๗ คน แยกเป็นชาย ๔,๕๙๓ คน หญิง ๔,๙๖๔ คน จำนวนครัวเรือน ๔,๙๑๕ ครัวเรือน

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลนนทรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน
๒. เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง อันจะนำไปสู่ การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญานั้นๆ ต่อไป

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นคำที่มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ ซึ่งเรียกว่าปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งมีผู้ให้คำจำกัดความ ของภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะต่างๆ กันดังนี้

๑. กรมวิชาการ (๒๕๓๘) ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า คือ ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต วิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายเรื่องความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะ สาขาวิชาต่างๆ อาจกล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐาน ขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัว ในการดำเนินชีวิตของคนเรา

๒. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยว่า เป็นองค์ ความรู้ความสามารถและทักษะของคนไทยที่เกิดจากสั่งสมประสบการณ์ ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ ปรับแต่ง และถ่ายทอดสืบทอดกันมาเพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และเหมาะสมกับยุคสมัย

๓. สามารถ จันทรสุรีย์ (๒๕๓๖) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ที่ ชาวบ้านคิดได้เอง ที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ทั้งกว้าง ทั้งลึก ที่ชาวบ้าน สามารถ คิดเอง ทำเองโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินวิถีชีวิตในท้องถิ่นอย่างสมสมัย

จากความหมายดังกล่าว อาจสรุปว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้หรือสิ่งที่ สั่งสมกันมา ตั้งแต่อดีต ซึ่งเป็นประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่นซึ่งได้ผ่านการคิดค้นและปรับปรุง เปลี่ยนแปลงจนได้แนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคมเป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป ถือเป็นแบบ อย่างในการดำรงชีวิตที่ถ่ายทอด สืบทอดกันมา

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดค้นขึ้น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข พัฒนา แก้ปัญหา เป็นทั้งสติปัญญาและองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ดังนั้น จึงมีความครอบคลุมเนื้อหาสาระ และแนวทางดำเนินชีวิตในวงกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบไปด้วยองค์ความรู้ในหลายวิชา ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๑) ได้จำแนกไว้รวม ๑๐ สาขา คือ

๑.สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตร เป็นต้น

๒.สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิตเพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรมอันเป็น กระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่น สามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจัดจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่ม หัตถกรรม และอื่นๆ เป็นต้น

๓.สาขาการแพทย์ไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคน ในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

๔.สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งอนุรักษ์ การพัฒนา และใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

๕.สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในด้านบริหารจัดการด้านการสะสมและบริการกองทุนและธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

๖.สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพ ชีวิตของคน ให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

๗.สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม หัตถศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

๘.สาขาจัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารการจัดการดำเนินงานด้านต่างๆ ทั้งขององค์กร ชุมชน องค์กรทางสังคมอื่นๆ ในสังคมไทย เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้านระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน เป็นต้น กรณีของการจัดการศึกษาเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาสาขาการจัดการที่มีความสำคัญ เพราะการจัดการศึกษาเรียนรู้ดี หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ พัฒนาและถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยที่มีประสิทธิภาพ

๙.สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้ง ภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๑๐.สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้
 หลักธรรม คำสอนทาง ศาสนาเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติ
 ปฏิบัติ ให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและ สิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักศาสนา การบวช การ
 ประยุกต์ ประเพณี เป็นต้น

ประเพณี/วัฒนธรรม ในพื้นที่ตำบลนนทรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

- ประเพณีสู่ขวัญข้าวตำบลนนทรี
- ประเพณีวันสงกรานต์
- ประเพณีวันเข้าพรรษา
- ประเพณีวันออกพรรษา

ประเพณีสู่ขวัญข้าวตำบลนนทรี

พระแม่โพสพ ตามพจนานุกรมไทยฉบับบัณฑิตยสถานว่าเป็นคำนาม หมายถึง เทพธิดา ประจำนาข้าว หรือ เจ้าแม่แห่งข้าว ซึ่งเป็นที่มาของเรื่องรับขวัญข้าว หรือประเพณีสู่ขวัญข้าว บายศรีสู่ขวัญข้าว ในปัจจุบัน

ประเพณีสู่ขวัญข้าวตำบลนนทรีเป็นประเพณีเกี่ยวกับอาชีพการทำนา ปรากฏขึ้นมาตั้งแต่เมื่อใดไม่มีหลักฐานอ้างอิงเนื่องจากไม่มีบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่เป็นพิธีกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่ทำกันทุกบ้านหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้วชาวบ้านจะช่วยกันลงแขกถือแรงกันในแต่ละบ้าน คนข้าวมากองล้อมไว้ที่ลานจากนั้นจะช่วยกันนวดข้าว และนำข้าวขึ้นสู่ยุ้งฉางตามตำนานหลักจากนำข้าวเก็บไว้ในยุ้งฉางเสร็จเรียบร้อยแล้วในช่วงขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๓ ตามปฏิทินจันทรคติไทย (ในบางปีจะตรงกับเดือน มกราคม หรือ เดือน กุมภาพันธ์) ชาวบ้านจะรวมตัวกันทำพิธีบายศรีสู่ขวัญข้าวกันทุกบ้านซึ่งได้กระทำสืบทอดต่อๆ กันมาเป็นเวลายาวนาน

วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๘ นางอัญญา สิงห์สวัสดิ์ วัฒนธรรมอำเภอกบินทร์บุรี ซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ ได้เสนอให้แต่ละตำบลจัดทำโครงการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น เพื่อให้สืบทอดสู่รุ่นลูกหลาน โดยมีงบประมาณสนับสนุนในการจัดงาน จำนวน ๒๐,๐๐๐.-บาท ซึ่งขณะนั้นตำบลนนทรียังไม่มีประเพณีโดดเด่นประจำตำบล นางพัลลภา อรรถธรรมสุนทร ประธานกลุ่มสตรีพัฒนาตำบลนนทรี จึงคิดนำเอาประเพณีบายศรีสู่ขวัญข้าวกลับมาฟื้นฟู เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงาม ความเสียสละ การมีส่วนร่วมและส่งเสริมความสามัคคีในชุมชนและส่งเสริมให้ประเพณียั่งยืนและบูรณาการสืบไป

ในการจัดงานจะจัดในวันอาทิตย์ซึ่งเป็นโอกาสให้บุตรหลาน หนุ่มสาวแต่ละหมู่บ้าน ที่ทำงานโรงงานได้พักผ่อน ได้มารู้มาเห็น ได้มาร่วมคิด ร่วมทำเป็นกำลังสนับสนุนในการจัดงาน ประเพณีแต่ละปี แต่ละหมู่บ้านอันเป็นการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจในการทำนุ บำรุง จาริต ประเพณีของหมู่บ้านตนและได้กำหนดไว้ว่าจะไม่จัดหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งต้องการให้หมุนเวียนกันไปทุกหมู่บ้านในตำบลนนทรี โดยยึดหลักหมู่บ้านที่มีวัด สำนักสงฆ์ หรือโรงเรียน

การจัดงานในปีแรกได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนในเขตพื้นที่ตำบลนนทรี กำหนดผู้ใหญ่บ้าน จัดงานอนุรักษ์ประเพณีสู่ขวัญข้าวขึ้น โดยให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวนำข้าวเปลือกมารวมกันและประดับตกแต่งกองข้าวด้วยฉัตรที่ทำจากรวงข้าว ต้นกล้วย ต้นอ้อย บายศรีเพื่อทำพิธีสู่ขวัญข้าวซึ่งมีนายบรรเทา จันทรแก้ว ทำหน้าที่เป็นหมอขวัญ นอกจากนี้ในการจัดงานยังมีกิจกรรมการแสดงของนักเรียนและมีสินค้าเกษตรผลิตภัณฑ์เครื่องจักรสานสินค้า OTOP จากทุกหมู่บ้านมาจำหน่ายในงาน โดยใช้สถานที่ของวัดโนนสะอาด หมู่ ๖ ตำบลนนทรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี เป็นสถานที่จัดงาน

วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๒ นางระตะนะ ศรีวรกุล ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลนนทรี ในขณะนั้น ได้รับเงินอุดหนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลนนทรี จำนวน ๕๐,๐๐๐.-บาท เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมโครงการจัดงานประเพณีสู่ขวัญข้าวตำบลนนทรี โดยมีหัวใจหลัก

สำคัญของงานคือพิธีกรรมบายศรีสู่ขวัญข้าว โดยมี นายวิจารณ์ ชมชื่น ทำหน้าที่เป็นหมอสู่ขวัญ และยังคงมีการทำงานแบบบูรณาการร่วมกันในทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีการแสดงของนักเรียน การแสดงนิทรรศการจากหน่วยงานต่างๆ มีการจำหน่ายสินค้าแปรรูป ผลิตภัณฑ์เครื่องจักรสาน ตะกร้าที่ทำจากเถาวัลย์ จำหน่ายผักอินทรีย์ ผักปลอดสาร และเพิ่มเติมกิจกรรมเพื่อให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้กรรมวิธีผลิตอาหารที่ทำจากข้าว เช่น ข้าวต้มมัด ข้าวจี ข้าวเหนียวแดง นางเล็ด ขนมครก ข้าวหลาม ขนมจีน กระจยาสารท ข้าวหมาก ฯลฯ ซึ่งจัดสลับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปในแต่ละวัดและโรงเรียนที่มีความพร้อมเป็นประจำทุกปี

วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๕๘ นางสาวฉวีล บริรักษ์ ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลนนทรี (คนปัจจุบัน) ได้ปรึกษาหารือเพื่อให้มีสถานที่ประจำในการจัดงานและที่ประชุมมีมติเลือกที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลนนทรี เป็นสถานที่จัดงานเพื่อประกอบพิธีบายศรีสู่ขวัญข้าวและมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมตามความเหมาะสม เช่น การประกวดหุงข้าวใหม่ บั้งปลามัน การจัดนิทรรศการให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ โดยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนนทรี นิทรรศการเรื่องพันธุ์ข้าว เศรษฐกิจพอเพียง การเรียนรู้อาชีพหลักสูตรระยะสั้น โดย กศน.กบินทร์บุรี ห้องสมุดเคลื่อนที่ มีการจำหน่ายสินค้า OTOP เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดรายได้ภายในชุมชน โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลนนทรีและสภาวัฒนธรรมตำบลนนทรี เป็นหน่วยงานหลักในการจัดงานพื้นที่ตำบลนนทรี มีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด ๑๖ หมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน โรงเรียนในเขตพื้นที่ตำบลนนทรี และกลุ่มสตรีตำบลนนทรี จะร่วมแรงร่วมใจในการจัดงานประเพณีสู่ขวัญข้าวที่องค์การบริหารส่วนตำบลนนทรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี เป็นประจำทุกปี

ปัจจุบันได้จัดงานในลักษณะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ยังคงมีจุดเน้นที่พิธีบายศรีสู่ขวัญข้าว การนำรวงข้าวมาเรียงร้อยเป็นฉัตร อันเป็นกิจกรรมร่วมคิด ร่วมทำ แสดงออกซึ่งความเสียสละ การสร้างความสมัคสมานสามัคคีที่ดีต่อกัน นอกจากนี้ยังมีการผสมผสานศิลปะการแสดงอีกหลายแขนง เช่น การแห่กลองยาว การแสดงของเด็กเล็ก การแสดงรำไทยของนักเรียน การแสดงรำไทยของผู้สูงอายุและกลุ่มสตรีตำบลนนทรี ซึ่งมีท่วงท่าการรำรำที่แสดงออกถึงศิลปะวัฒนธรรมของไทยและยังอนุรักษ์วิถีชีวิตของเกษตรกรผู้ทำนาในด้านอื่นๆ เช่นการหาบข้าว ด้วยกระบุง การหาบฟ่อนข้าว และมีการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว นวัตกรรม ของดีชุมชน สินค้า OTOP สินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยยังคงไว้ซึ่งองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีที่ดั้งเดิมของตำบลนนทรี และได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนภาคประชาชน บริษัท ห้างร้าน โรงเรียนในเขตพื้นที่ตำบลนนทรี กลุ่มสตรีตำบลนนทรี ผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงสัตว์ในตำบลนนทรี ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่

ประเพณีวันสงกรานต์

ตำนานสงกรานต์ สืบสานวัฒนธรรมไทย

สงกรานต์ เป็นประเพณีเก่าแก่ของไทยที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัยโบราณ ที่มีความงดงาม อ่อนโยน เอื้ออาทร และเต็มไปด้วยบรรยากาศของความกตัญญู ความสนุกสนาน ความอบอุ่น และการให้เกียรติเคารพซึ่งกัน โดยใช้ “น้ำ” เป็นสื่อในการสร้างสัมพันธไมตรี

ตามคติโบราณที่สืบทอดกันมาแต่เดิมจนถึงปัจจุบัน ถือว่าวันสงกรานต์เป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทย โดยปกติกำหนดวันสงกรานต์ไว้ ๓ วัน วันแรกเรียกว่า วันมหาสงกรานต์ คือวันที่พระอาทิตย์ เคลื่อนจากราศีมีนเข้าสู่ราศีเมษ วันที่ ๒ เป็นวันเนา และวันที่ ๓ เป็นวันเถลิงศก (วันขึ้นปีใหม่เปลี่ยนจุลศักราช)

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา วันมหาสงกรานต์จะตรงกับวันที่ ๑๓ เมษายน แต่กำลังจะเปลี่ยนเป็นวันที่ ๑๔ เมษายน เพราะการคำนวณตามคัมภีร์สุริยยาตร์นั้น วันมหาสงกรานต์จะเลื่อนไป ๑ วันทุก ๆ ๖๐ ปีเศษ

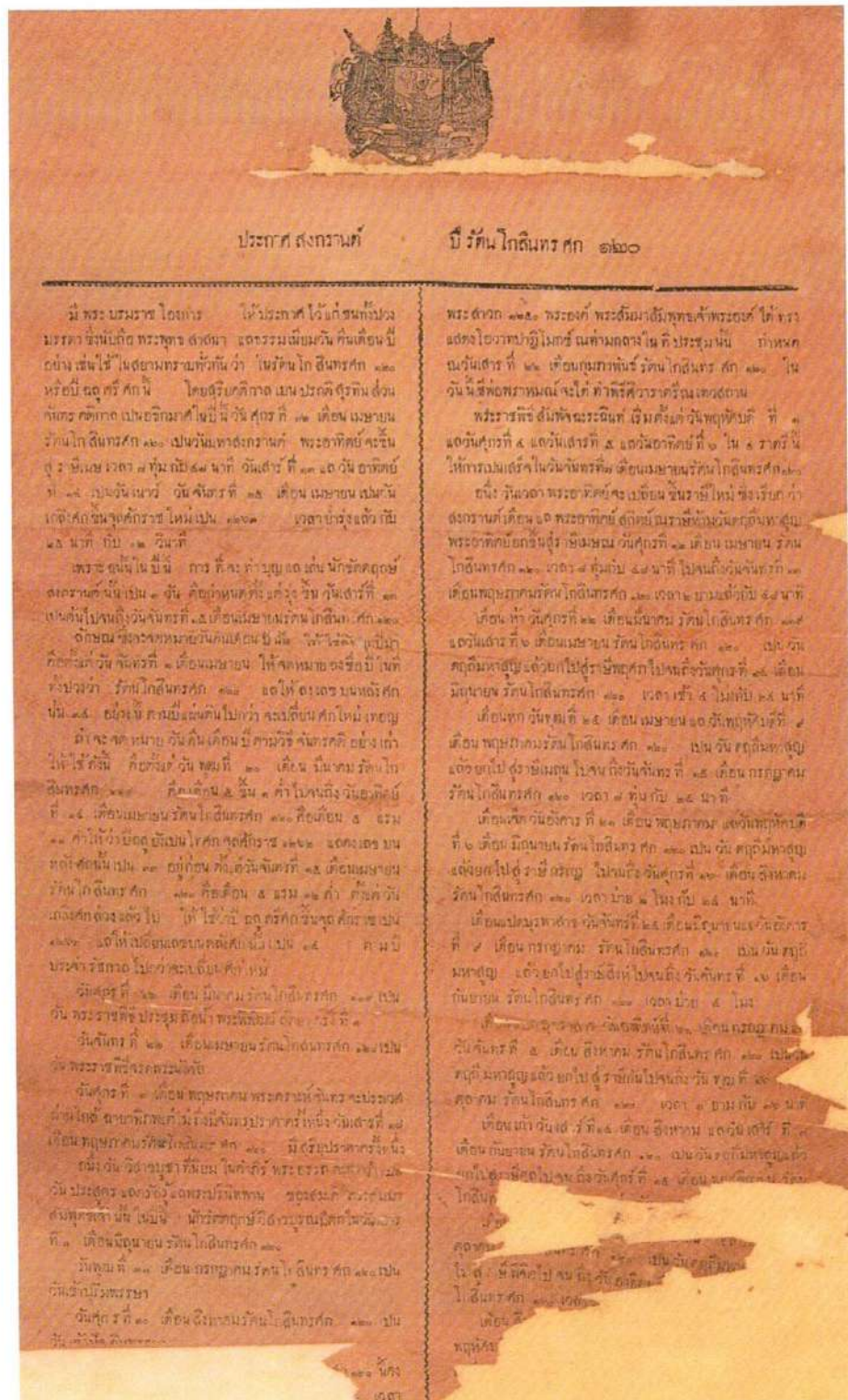
ปฏิทินหลวงในปัจจุบันกำหนดให้วันที่ ๑๓ - ๑๕ เมษายน เป็นวันเทศกาลสงกรานต์ แต่วันเถลิงศกยังอาศัยการคำนวณอยู่ บางปีจึงเป็นวันที่ ๑๕ เมษายน และบางปีเป็นวันที่ ๑๖ เมษายน

"ประกาศสงกรานต์"

ถือเป็นประกาศของทางราชการอย่างหนึ่ง กล่าวคือ เมื่อสิ้นสุตปีหนึ่ง ๆ จะเปลี่ยนปีนักษัตรเริ่มศักราชใหม่ ทางราชการจะประกาศสงกรานต์ให้ราษฎรได้ทราบ เกี่ยวกับวัน เดือนข้างขึ้น ข้างแรมในปีต่อไป

ประกาศสงกรานต์มีสารประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของราษฎรหลายเรื่อง เช่น ทำให้ทราบวัน เวลา ขึ้นศักราชใหม่ กำหนดการพระราชพิธีต่าง ๆ การเกิดจันทรุปราคา สุริยุปราคา ในบางปี รวมถึงเกณฑ์น้ำฝนที่จะทำนา และวันเริ่มต้นทำนาปลูกข้าว เป็นต้น

ประกาศสงกรานต์ ปีรัตนโกสินทร ศก ๑๒๐

การก่อพระเจดีย์ทราย วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม สมัยรัตนโกสินทร์ศก ๑๑๙

การก่อพระเจดีย์ทรายในปัจจุบัน

"เปิดตำนานวันสงกรานต์"

มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับสงกรานต์มาแต่สมัยโบราณว่า ท้าวกบิลพรหมซึ่งเป็นเทพชั้นพรหมแพ้นัน ธรรมบาลกุมาร เด็กอายุ ๗ ขวบ ที่เรียนจบพระคัมภีร์ไตรเพท ด้วยปัญหา ๓ ข้อ คือ ในเวลาเช้า เวลาเที่ยง และเวลาค่ำ มนุษย์นั้นมีราศีอยู่ที่ใดบ้าง จึงต้องตัดเศียรตัวเองบูชาธรรมบาลกุมารตามสัญญาที่ตกลงกัน แต่เศียรของท้าวกบิลพรหมนี้ร้อนแรง หากวางบนแผ่นดินจะเกิดไฟไหม้โลก ถ้าโยนขึ้นบนอากาศฝนจะแล้ง หากทิ้งลงในมหาสมุทรน้ำจะแห้ง จึงมอบหน้าที่ให้ธิดาทั้ง ๗ นาง ผลัดเปลี่ยนกันอัญเชิญเศียรท้าวกบิลพรหมเวียนประทักษิณรอบเขาพระสุเมรุ เป็นเช่นนี้ประจำทุกปี ธิดาทั้ง ๗ นางนั้น มีชื่อต่าง ๆ กัน แต่รวมเรียกว่า นางสงกรานต์ทั้งสิ้น คือ

๑.นางสงกรานต์ทุงษะเทวี เป็นนางสงกรานต์ประจำวันอาทิตย์ ทรงพาหุรัด ทัดดอกทับทิม ทรงอาภรณ์ด้วยแก้วปัทมราช (แก้วทับทิม) เป็นเครื่องประดับ ภัักษาหารคืออุทุมพร (ผลมะเดื่อ) พระหัตถ์ขวาทรงจักร พระหัตถ์ซ้ายทรงสังข์ เสด็จมาบนหลังครุฑ

๒. นางสงกรานต์โคราคะเทวี เป็นนางสงกรานต์ประจำวันจันทร์ ทรงพาหุรัด ทัดดอกปีบ ทรงอาภรณ์ด้วยแก้วมุกดาเป็นเครื่องประดับ ภัักษาหารคือเตลิ่ง (น้ำมัน) พระหัตถ์ขวาทรงขรรค์ พระหัตถ์ซ้ายทรงไม้เท้า เสด็จมาบนหลังพยัคฆ์ (เสือ)

๓. นางสงกรานต์รากษสเทวี เป็นนางสงกรานต์ประจำวันอังคาร ทรงพาหุรัด ทัดดอกบัวหลวง ทรงอาภรณ์ด้วยแก้วโมรา ภูษาหาคือโลहित พระหัตถ์ขวาทรงตรีศูล พระหัตถ์ซ้ายทรงธนู เสด็จมาบนหลังวราหะ (สุกร)

๔. นางสงกรานต์มณฑาทะวี เป็นนางสงกรานต์ประจำวันพุธ ทรงพาหุรัด ทัดดอกจำปา ทรงอาภรณ์ด้วยแก้วไพฑูรย์ ภูษาหาคือนมเนย พระหัตถ์ขวาทรงเข็ม พระหัตถ์ซ้ายทรงไม้เท้า เสด็จมาบนหลังคัทรกะ (ลา)

๕. นางสงกรานต์กิริณีเทวี เป็นนางสงกรานต์ประจำวันพฤหัสบดี ทรงพาหุรัด
 ทัดดอกมณฑา (ยี่หุบ) ทรงอาภรณ์ด้วยแก้วมรกต ภัักษาหาคือถ้ำงา พระหัตถ์ขวาทรงขอช้าง
 พระหัตถ์ซ้ายทรงปืน เสด็จมาบนหลังคชสาร (ช้าง)

๖. นางสงกรานต์กิมิทาเทวี เป็นนางสงกรานต์ประจำวันศุกร์ ทรงพาหุรัด ทัด
 ดอกจกกลนี ทรงอาภรณ์ด้วยแก้วบุษราคัม ภัักษาหาคือกล้วยและน้ำ พระหัตถ์ขวาทรงขรรค์ พระ
 หัตถ์ซ้ายทรงพิณ เสด็จมาบนหลังมहिสา (กระบือ)

๗. นางสาวกรรณต์มโหรรเทวี เป็นนางสงกรานต์ประจำวันเสาร์ ทรงพาหุรัด ทัดดอกสามหาว (ผักตบชวา) ทรงอาภรณ์ด้วยแก้วนิลรัตน์ ภัักษาหาคือเนื้อทราย พระหัตถ์ขวาทรงจักร พระหัตถ์ซ้ายทรงตรีศูล เสด็จมาบนหลังมยุรา (นกยูง)

นอกจากนี้ ตามตำนานยังมีความเชื่อว่าหากในปีใดนางสงกรานต์ยื้นมา จะเกิดความเดือดร้อนเจ็บไข้ ถ้านางสงกรานต์นั่งมา จะเกิดความเจ็บไข้ ผู้คนล้มตายและเกิดเหตุเภทภัยต่าง ๆ หากนางสงกรานต์นอนลื้มตา ประชาชนจะอยู่เย็นเป็นสุข และถ้าในปีใดนางสงกรานต์นอนหลับตา พระมหากษัตริย์จะเจริญรุ่งเรืองดี

ประเพณีวันเข้าพรรษา

วันเข้าพรรษา จัดเป็นพิธีกรรมของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา โดยท่านต้องประพฤติปฏิบัติตามพระพุทธานุญาต (ข้อที่ตั้งขึ้นให้รู้ทั่วกันการกำหนดเรียก การวางเป็นกฎ ข้อบังคับ) ที่ทรงวางเป็นระเบียบข้อบังคับให้พระสงฆ์ต้องเข้าจำพรรษาในสถานที่ที่ทรงอนุญาตให้เข้าอาศัยอยู่ได้ และพิธีกรรมวันเข้าพรรษานี้ พุทธศาสนิกชนได้มีส่วนร่วมประกอบคุณงามความดีตามหน้าที่ของชาวพุทธ เพื่อช่วยเหลือพระสงฆ์อีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งมีประวัติที่น่าสนใจวันเข้าพรรษาเริ่มตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำเดือน ๘ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๑๑ เรียกว่า ครบไตรมาส คือ ๓ เดือนนี้เป็นการเข้า "พรรษาต้น" ส่วนการเข้า "พรรษาหลัง" เริ่มตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำเดือน ๙ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๑๒

ความเป็นมาของการเข้าพรรษา

ประวัติพิธีเข้าพรรษาของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนามีเรื่องเล่าว่า ในประเทศอินเดียในสมัยโบราณ เมื่อถึงฤดูฝน น้ำมักท่วม ผู้ที่สัญจรไปมาระหว่างเมือง เช่น พวกพ่อค้า ก็หยุดเดินทางไปมาชั่วคราว พวกเดียรถีย์และปริพาชกผู้ถือลัทธิต่าง ๆ ก็หยุดพัก ณ สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งตลอดฤดูฝน ทั้งนี้เพราะการคมนาคมไม่สะดวก ทางเป็นหลุมเป็นโคลน เมื่อเกิดพระพุทธศาสนาแล้ว พระพุทธเจ้าเสด็จจาริกเผยแผ่พระศาสนาต่อไป นับเป็นพุทธจริยาวัตรและในตอนแรกที่ยังมีพระภิกษุสงฆ์ไม่มาก พระภิกษุสงฆ์ปฏิบัติประพฤติตามพระพุทธเจ้า ความครหานินทาใด ๆ ก็ไม่เกิดขึ้นจึงไม่ต้องทรงตั้งบัญญัติพิธีอยู่จำพรรษา ครั้นพอพระพุทธศาสนาแผ่ขยายออกไปกว้าง พระภิกษุสงฆ์ได้เพิ่มปริมาณเพิ่มขึ้น

วันหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า ประทับอยู่ในกรุงราชคฤห์ มีพระภิกษุ ๖ รูป ฉัพพัคคีย์ แม้เมื่อถึงฤดูฝน ก็ยังพากันจาริกไปมา เทียบเหยียบย่ำข้าวกล้าหมู่บ้านระบัด และสัตว์เล็กสัตว์น้อยให้เกิดความเสียหายและตายไป ประชาชนจึงพากันติเตียนว่า เณรพระสมณศากยบุตรจึงเที่ยวไปมาอยู่ทุกฤดูกาล พากันเหยียบย่ำข้าวกล้าและต้นไม้ตลอดจนทั้งสัตว์หลายตายจำนวนมาก แม้พวกเดียรถีย์และปริพาชก ก็ยังหยุดพักในฤดูฝนหรือจนแม้แต่นกก็ยังรู้จักทำรังเพื่อพักหลบฝน เมื่อความเรื่องนี้ทราบถึงพระผู้มีพระภาคเจ้า จึงทรงบัญญัติเป็นธรรมเนียมให้พระภิกษุสงฆ์อยู่จำพรรษาในที่แห่งเดียวตลอด ๓ เดือน คือ ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำเดือน ๘ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๑๑ ห้ามมิให้พระภิกษุเที่ยวไปค้างคืนที่อื่น หากมีธุระกิจเป็นอันชอบด้วยพระวินัย จึงไปได้ด้วยการทำสัตตาหกรณียะ คือต้องกลับมาที่พักเดิมภายใน ๗ วัน นอกจากนั้นห้ามเด็ดขาด และปรับอาณัติแก่ผู้ฝ่าฝืนล่วงละเมิดพระบัญญัติพิธีการปฏิบัติในวันเข้าพรรษา มีความเป็นมาดังกล่าวนี้

พิธีกรรมของพุทธศาสนิกชน อันเนื่องในวันเข้าพรรษานั้น พุทธศาสนิกชนมีการกระทำบุญตักบาตรกัน ๓ วัน คือวันขึ้น ๑๔ - ๑๕ ค่ำ และวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ และขนมที่นิยมทำกันในวันเข้าพรรษาได้แก่ ขนมเทียน และท่านสาธุชนที่มีความเคารพนับถือพระภิกษุวัดใด ก็จัดเครื่องสักการะ เช่น น้ำตาล น้ำอ้อย สบู่ แปรง ยาสีฟัน พุ่มเทียน เป็นต้น นำไปถวายพระภิกษุวัดนั้น ยังมีสิ่งสักการะบูชาที่พุทธศาสนิกชนนิยมกระทำกันเป็นงานบุญน่าสนุกสนานอีกอย่างหนึ่งคือ "เทียนเข้าพรรษา" บางแห่งจะมีการบอกบุญเพื่อร่วมหล่อเทียนแท่งใหญ่ แล้วแห่ไปตั้งในวัดอุโบสถ

เพื่อจุดบูชาพระรัตนตรัยตลอด ๓ เดือน การแห่เทียนจำนำพรรษาหรือเทียนเข้าพรรษาจัดเป็นงานเอิกเกริก มีขบวนกลองประโคมอย่างสนุกสนาน และเทียนนั้นมีการหล่อหรือแกะเป็นลวดลายและประดับตกแต่งกันอย่างงดงาม

เทศกาลเข้าพรรษานี้ ถือกันว่าเป็นเทศกาลพิเศษ พุทธศาสนิกชนจึง ชะมักเข้มแข็งในการบุญกุศลยิ่งกว่าธรรมดาบางคนตั้งใจรักษาอุโบสถตลอด ๓ เดือน บางคนตั้งใจฟังเทศน์ทุกวัน พระตลอดพรรษา มีผู้ตั้งใจทำความดีต่าง พิเศษขึ้น ทั้งมีผู้งดเว้นการกระทำบาปกรรมในเทศกาลเข้าพรรษา และคนอาศัยสาเหตุแห่งเทศกาลเข้าพรรษาดำเนินชีวิตปฏิบัติคุณเลิกละอายมุกและความชั่วสามัญต่าง ๆ โดยตลอดไป จึงนับเป็นบุคคลที่ควรได้รับการยกย่องสรรเสริญและได้รับสิ่งอันเป็นมงคล

ข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่น
ตำบลนนทรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี
แยกตามประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาขาเกษตรกรรม

เกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเอง ในสถานการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตร เป็นต้น

นายทองพล อุ่นมี

ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม การทำเกษตรอินทรีย์

ที่อยู่ ๑๑๕ หมู่ ๕ บ้านหนองไฮ ตำบลนนทรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

โทร.๐๘๔-๓๕๒๑๔๐๑

รายละเอียด

ทำเกษตรอินทรีย์ อบรมให้ความรู้การทำปุ๋ยน้ำอินทรีย์ เป็นหมอดินอาสาให้ความรู้แก่ชาวบ้าน ทำโครงการส่งเสริมอาชีพทางการเกษตรร่วมกับพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อให้ความรู้กับชาวบ้าน เช่น น้ำส้มจากควั่นไม้ เป็นต้น

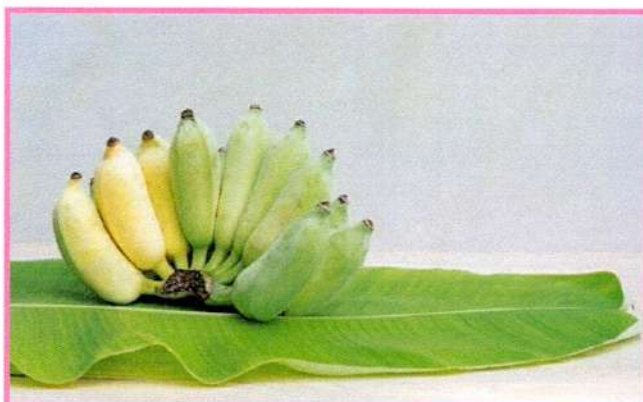
นายบุญโฮม พิมพ์อรุณ
ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม การทำเกษตรผสมผสาน

ที่อยู่ ๓๓ หมู่ ๑๓ บ้านเขาปูน ตำบลสนนทรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี
 โทร.๐๙๘-๑๗๑๐๐๒๙
 รายละเอียด

เริ่มต้นตั้งแต่ ปี พ.ศ.๒๕๓๔ ปลูกพืชผสมผสาน จากการปลูกขนุน กระท้อน เงาะ
 ทุเรียน มะยงชิด มะนาว พลู่ เป็นต้น โดยส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยคอกในการเพาะปลูก ชาวบ้านในละแวก
 ใกล้เคียงมาขอความรู้ในการทำเกษตรผสมผสาน

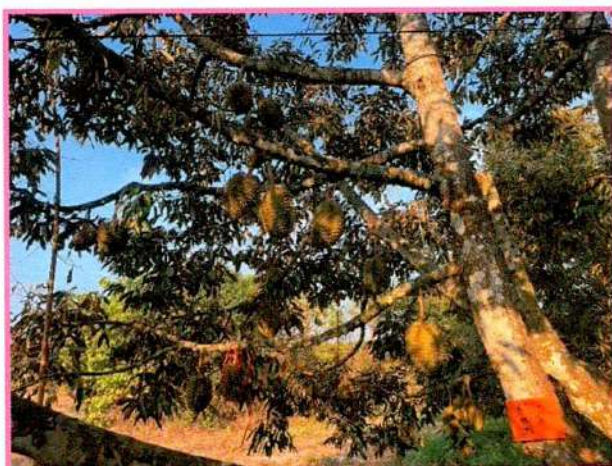
นางสาวอรัญญา วิชัยดิษฐ์
ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแปรรูปและผลิตภัณฑ์

ที่อยู่ ๓๐๙ หมู่ ๕ บ้านหนองไฮ ตำบลนนทรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี
 โทร.๐๘๖-๐๙๘๑๙๐๕
 รายละเอียด

การทำกล้วยฉาบ เป็นวิธีการแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรที่มีมาแต่โบราณ เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิต กล้วยฉาบเป็นขนมที่มีประโยชน์ที่เกิดขึ้นมาจากภูมิปัญญาของคนไทย จัดทำโดยการรวมกลุ่มกันในหมู่บ้าน เพื่อจำหน่ายในงานหรือกิจกรรมในตำบล

นางบุญลือ จอมพันธ์
ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านเกษตรกรรม

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๑๗/๑ หมู่ ๘ บ้านนนทรี ตำบลนนทรี อำเภอบึงนารางบุรี จังหวัดปราจีนบุรี
โทร.๐๙๒-๒๘๓๗๔๘๕
รายละเอียด

ปลูกทุเรียนอินทรีย์ (หมอนทอง ๒ เขา) โดยนางบุญลือทำสวนเกษตรอินทรีย์มาแล้วกว่า ๑๕ ปี ดูแลสวนทุเรียนด้วยตนเองเพียงลำพังด้วยความใส่ใจ นอกจากปลูกทุเรียนแล้วยังมีผลไม้ชนิดอื่นอีก เช่น มังคุด เงาะ ลองกอง เป็นต้น ซึ่งจุดนี้ ยังเปิดต้อนรับนักท่องเที่ยวให้เข้าร่วมชมสวนอีกด้วย

นายไพจิตร จอมพันธ์
ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านเกษตรกรรม

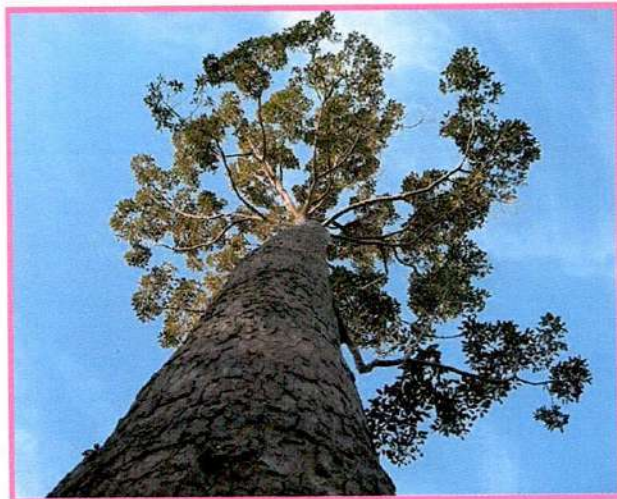

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๑๑๗ หมู่ ๘ บ้านนนทรี ตำบลนนทรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี
 โทร.๐๙๓-๒๔๕๖๙๗๔

รายละเอียด

ไร่องุ่นอิงชู (Ingchoo farm) ของ เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ปลูกองุ่นแบบอินทรีย์ ในโรงเรือน พื้นที่ ๒ ไร่ วางระบบการให้น้ำแบบสปริงเกลอร์ โดยมีองุ่นพันธุ์ต่างๆ กว่า ๑๐ สายพันธุ์ อาทิ พันธุ์ black opal, root perate, red globe, shine muscat เป็นต้น ซึ่งจุดนี้ ยังเปิดต้อนรับนักท่องเที่ยวให้เข้าร่วมชมสวนอีกด้วย

นางระตะนะ ศรีวรกุล
ภูมิปัญญาชาวบ้าน ด้านเกษตรกรรม,
ด้านการแพทย์ไทย, ด้านการจัดการทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๗๙ หมู่ ๔ บ้านคลองยาง ตำบลนนทรี อำเภอบินทร์บุรี จังหวัดปราชินบุรี
 โทร.๐๘๑-๖๕๐-๖๐๘๕

รายละเอียด

พยาบาลหัวใจนักพัฒนา ผู้ก่อตั้งเครือข่ายเกษตรอินทรีย์บ้านนนทรี เนื่องจากเธอได้รับตำแหน่งเป็นประธานสภาชุมชน ประธานสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ จนต่อมาได้ก่อตั้งเครือข่ายเกษตรอินทรีย์บ้านนนทรีขึ้น ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่เป็นสูงอายุที่เกษียณราชการและว่างงาน เมื่อได้มีโอกาสใช้เวลาว่างมาปลูกผักเกษตรอินทรีย์ ก็มีเพื่อน มีเศรษฐกิจครัวเรือน มีรายได้ มีอาหารกินที่

ปลอดภัย ส่งผลให้ทุกคนมีความสุข มีการช่วยเหลือกัน แบ่งปัน มีเมล็ดพันธุ์ ต้นพันธุ์ เอาไปปลูก
แล้วเก็บมาขาย โดยมีลูกค้าหลักคือ โรงครัวอภัยภูเบศร และเลมอนฟาร์ม

สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค)

อุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิต เพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการใช้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจัดจำหน่าย ผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

นางสำรวย พิลาแพง
ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรม
ถักหมวกไม้ไผ่

ที่อยู่ ๓๙ หมู่ ๑๒ บ้านหนองข่า ตำบลนนทรี อำเภอบินทร์บุรี จังหวัดปทุมธานี

โทร. ๐๘๗-๐๓๗๒๕๕๓

รายละเอียด

การทำหมวกจักสานด้วยไม้ไผ่ชาวบ้านส่วนใหญ่ของตำบลมีอาชีพหลักคือ การทำนา ดังนั้นในช่วงที่เก็บเกี่ยวข้าวเสร็จชาวบ้านก็จะว่างงาน กลุ่มแม่บ้านจึงชักชวนการจักสานของใช้ต่างๆ ที่ทำด้วยไม้ไผ่ซึ่งเป็นวัสดุที่มีอยู่ในพื้นที่ ต่อมาก็ปรับเปลี่ยนลงสานหมวก เป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้ดีกว่า จึงหันมาสานหมวกกันมากขึ้น การทำหมวกจักสานด้วยไม้ไผ่ เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาของคนไทยมาเป็นระยะเวลายาวนาน ที่นำวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ และมีการสอนกันต่อๆ มาหลายชั่วอายุคน ทำให้คนในชุมชนเกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และทำให้คนในชุมชนรักและหวงแหนทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ซึ่งสามารถสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนได้อย่างดี ในยามเว้นว่างจากการประกอบอาชีพหลัก

นายปราโมทย์ ศรีเนาว์
ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรม
ตีเหล็ก

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๑๑๑ หมู่ ๒ บ้านสระซุด ตำบลนนทรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี
 โทร.๐๘๗-๖๑๘๖๑๘๑

รายละเอียด

การตีเหล็กเป็นภูมิปัญญาไทยมานับพันปี ตั้งแต่ยุคโลหะ โดยมีการถลุงเหล็ก นำเหล็กมาตีให้เป็นอาวุธ เป็นเครื่องมือทางการเกษตร และเครื่องมือทำมาหากิน เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลนนทรี ที่มีการถ่ายทอดเรียนรู้จากรุ่นสู่รุ่น โดยทำมาตั้งแต่รุ่นปู่ รุ่นพ่อ เป็นการตีแบบโบราณ

นางนาง อุตคุต
ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรม
บายศรี

ที่อยู่ ๑๒ หมู่ที่ ๑๓ บ้านท่ากฐิน ตำบลนนทรี อำเภอบินทร์บุรี จังหวัดปทุมธานี
โทร. ๐๙๒-๔๘๔๓๖๓๔

รายละเอียด

บาย เป็นภาษาถิ่นอีสาน แปลว่า สัมผัส จับต้อง ศรีเป็นคำสันสกฤต แปลว่า มิ่งขวัญ รวมคำว่า “บายศรี” หมายถึง ขวัญข้าว หรือสิ่งที่น่าสนใจกับความดีตามความเชื่อของพราหมณ์ บายศรีเป็นของสูงและมีค่ายิ่งสำหรับชาวไทย เป็นงานที่ให้ความละเอียดอ่อน พิถีพิถันในการประดิษฐ์จากใบตองให้กลายเป็นงานศิลป์ชั้นสูงอันงดงาม ด้วยความเชื่อเรื่องขวัญและเทวดาทำให้คนไทยโบราณคิดค้นประดิษฐ์บายศรีในรูปแบบ ที่แตกต่างกันออกไปตามภูมิภาค ซึ่งบายศรีของไทยมีความอ่อนช้อยวิจิตร ประดับตกแต่งด้วยดอกไม้ และใบตอง บายศรีมีความผูกพันกับชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่อดีต เกี่ยวเนื่องกับคติความเชื่อในการประกอบพิธีมงคลต่างๆ เป็นต้นว่า การประกอบพิธีบายศรีสู่ขวัญให้กับผู้ป่วยหนัก เพื่อเป็นกำลังใจที่จะต่อสู้กับโรคร้ายไข้เจ็บ งานบวช, งานแต่งงาน ฯลฯ ฉะนั้นการประกอบบายศรีจึงเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

นางทองจันทร์ จันทรแก้ว
ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรม
บายศรี สานหมวกไม้ไผ่

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๖ หมู่ที่ ๑๔ ตำบลนนทรี อำเภอบินทร์บุรี จังหวัดปทุมธานี

โทร. ๐๘๙-๙๔๙๓๙๔๐

รายละเอียด

บายศรีเป็นภาชนะบรรจุอาหารที่เป็นมงคลเพื่อใช้ในพิธีกรรมที่เป็นมงคล ใช้ในการบูชา สิ่งเคารพ และใช้ในการสู่ขวัญ บายศรีมีหลายประเภทหลายรูปแบบ ตัวบายศรีมีหลายชั้นและมีความหมายของการนับชั้นที่แตกต่างกันออกไป การบายศรีสู่ขวัญเป็นวัฒนธรรมไทยที่สืบทอดกันมา นานโดยมีการสู่ขวัญ ๓ อย่างคือ สู่ขวัญคน สู่ขวัญสัตว์ และสู่ขวัญสิ่งของ

หมวกจักสาน คือ ของใช้ที่ทรงคุณค่ามากด้วยภูมิปัญญาที่ทำมาจากมือ มีสีสันสวยงาม มีความคงทน ราคาถูกใช้เป็นประโยชน์ได้หลากหลาย เช่น สวมกันแดดกันฝน ใช้พัดเวลาอากาศร้อน หรือใช้สวมใส่ขณะที่ทำงานกลางแจ้ง หมวกไม้ไผ่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน

นายบำรุง ปาประกอบ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรม
ปราสาทผึ้ง

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๓๐ หมู่ ๙ บ้านหนองบัว ตำบลนนทรี อำเภอบินทร์บุรี จังหวัดปทุมธานี
โทร. ๐๙๒-๕๗๐๕๕๗๕

รายละเอียด

ต้นผึ้ง หรือ ปราสาทผึ้ง เป็นประเพณีทางพระพุทธศาสนาทำขึ้นเพื่อเป็นพุทธบูชา ในขบวนแห่ต้นปราสาทผึ้งมักจะแห่ช่วงเช้าและมีการทำบุญตักบาตรร่วมด้วย ในขบวนแห่จะมีการร้องรำทำเพลงกันอย่างสนุกสนาน และมีความสุข ประชาชนในชุมชนมีความรักสามัคคีกันดีขึ้น

วิธีทำต้นปราสาทผึ้ง ทำโครงไม้ไผ่ขนาดตามต้องการ แต่งโครงต้นปราสาทผึ้งด้วยกาบกล้วย จากนั้นจากนั้นจะนำขี้ผึ้งมาเคี้ยวให้ หลอมเหลวเพื่อใส่ลงในแม่พิมพ์ แม่พิมพ์ทำจากผลไม้ เช่น มะละกอผลเล็กๆ แต่งให้เป็นดอกเป็นแฉกตามต้องการ จากนั้นนำมาพิมพ์ขี้ผึ้งแล้วยกขึ้น นำไปแช่ น้ำเย็น ขี้ผึ้งจะหลุดออกจากพิมพ์เป็นดอกดวงตามแบบแม่พิมพ์ ออกผึ้งที่ได้ นำไม้กลัด กลัดดอกไม้ ที่ดอกผึ้งก่อนนำไปประดับที่ต้นปราสาทผึ้งเรียบร้อยแล้วเราก็จะรวบรวมปัจจัยแล้วแต่จิตศรัทธาเพื่อจะนำไปถวายเป็นพุทธบูชาที่วัดต่อ

นางสุรินทร์ ล้อมเรียง
ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรม
ไม้คำบุญ ไม้ผ้าป่า

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๖๖ หมู่ ๑๖ บ้านหนองชุม ตำบลนทรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี
 โทร.๐๙๓-๐๒๑๙๙๒๙

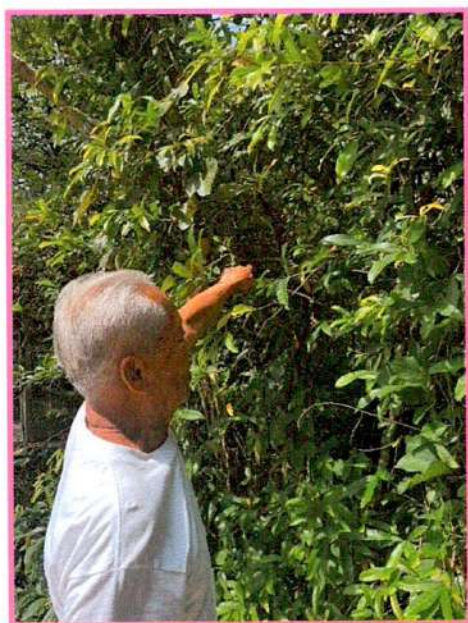
รายละเอียด

ไม้เสียบกองกฐิน หรือไม้คำบุญ ทำจากไม้ไผ่ จะต้องเอาไม้ไผ่มาลนไฟให้มีสีเหลือง จะทำให้มอดไม่ขึ้นไม้ ส่วนตรงปลายไม้จะติกระดาชเงินกระดาชทอง เป็นรูปคล้ายกลีบดอกบัว หรืออาจจะดัดแปลงเป็นดอกไม้แทนก็ได้ ถือว่าเป็นดอกไม้ถวายพระ โดยแต่โบราณนั้นจะใช้กิ่งมะขามติดธนบัตรแล้วห้อยลงมา แต่ในปัจจุบัน เพื่อความสะดวกเรียบร้อย และสวยงาม จึงมีการประดิษฐ์ไม้เสียบกองกฐินนี้ขึ้น

สาขาการแพทย์ไทย

การแพทย์ไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคน ในชุมชน โดยเน้นให้ ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

นายบำรุง ปาประกอบ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรม
หมอเป่าโรคงูสวัด

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๓๐ หมู่ ๙ บ้านหนองบัว ตำบลนนทรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี
โทร. ๐๙๒-๕๗๐๕๕๗๕

รายละเอียด

โรคงูสวัดจะพบในวัยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ซึ่งมักจะเกิดบริเวณผิวหนังตามร่างกาย ลักษณะเป็นผื่นหรือตุ่มตามยาว ส่วนใหญ่จะขึ้นบริเวณแนวบันเอวหรือ แนวชายโครง หรือ บางคนอาจขึ้นที่ใบหน้า แขน หรือขาแต่จะมีลักษณะการขึ้นที่คล้ายกันคือขึ้นเพียงซีกใดหนึ่ง ของร่างกายเท่านั้น โรคงูสวัดเป็นโรคที่ไม่มีอันตรายร้ายแรงและเป็นโรคที่มักจะหายได้เองเป็นส่วนใหญ่ แต่ บางคนหลังจากที่แผลหายแล้วอาจมีอาการปวดและคันบริเวณที่เป็นแผล การรักษาจะใช้ สมุนไพร เช่น ต้นหมาน้อย หมาวัว มะเดื่อชุมพร เอารากมาฝนใส่น้ำขาวข้าว หลังจากนั้น 4 - 5 วัน แผลก็จะแห้งและหายไปเอง อย่างไรก็ตามบางครั้งโรคนี้ก็อาจทำให้เกิดโรคแทรกซ้อนต่างๆ ได้ ดังนั้นจึงควรเรียนรู้วิธีการรักษาและป้องกันเพื่อให้ไกลจากโรคงูสวัด

นายเกษม มุงบัง
ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรม
ยาต้มสมุนไพร

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๕๓ หมู่ ๙ บ้านหนองบัว ตำบลสนนทรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี
โทร. ๐๘๐-๘๖๑๓๐๑๖

รายละเอียด

มีความรู้ในเรื่องสมุนไพร ยาต้มสมุนไพรร้อยแปด โดยมีตำรับยาที่สืบทอดกันมา
จากครูบาอาจารย์ เช่น รักษาโรคไข้ทับทิม สมุนไพรสำหรับผู้ที่มีอาการวัยทองเป็นต้น

สาขาศาสนาและประเพณี

ศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคาสอนทางศาสนาเชื้อและ ถ่ายทอดหลักศาสนาการบวชป่า การประยุกต์ ประเพณีตักบาตรพระอุปคุต เป็นต้น

นางสาวถวิล บริรักษ์
ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านศาสนา ประเพณี และพิธีกรรม
ประเพณีต่างๆ

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๗๙ หมู่ ๔ บ้านคลองยาง ตำบลนนทรี อำเภอบินทร์บุรี จังหวัดปราชินบุรี
โทร.๐๘๗-๐๒๙-๗๖๑๑
รายละเอียด

ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลนนทรีเป็นผู้รู้พิธีกรรม ประเพณี และเป็นผู้ดำเนินการจัดงานประเพณีต่างๆ เช่น สู้ขวัญข้าวประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น

นางบุญเลิศ เทพตาดี
ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านศาสนา ประเพณี และพิธีกรรม
สู่ขวัญ พาชขวัญ

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๘๓/๑ หมู่ ๑๕ ตำบลนทรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี
รายละเอียด

พิธีสู่ขวัญ บางทีเรียกว่า พิธีบายศรี หรือ บายศรีสู่ขวัญ เป็นประเพณีสำคัญอย่างหนึ่งของชาวอีสาน ประเพณีสู่ขวัญทำกันแทบทุกโอกาส ทั้งในมูลเหตุแห่งความดีและไม่ดี ชาวอีสานถือว่าเป็นประเพณีเรียกขวัญ ให้มาอยู่กับตัว พิธีสู่ขวัญนี้ไม่ได้ทั้งการแสดงความชื่นชมยินดี และเป็นการปลอบใจให้เจ้าของขวัญจากคณะ ญาติมิตรและบุคคลทั่วไป ผู้ได้ดีมีโชคหรือผู้หลักผู้ใหญ่ที่เราเคารพนับถือมาเยี่ยมเราก็นัดจัดพิธีสู่ขวัญให้ ประเพณีสู่ขวัญจึงเป็น ประเพณีทำกันอย่างกว้างขวาง คำว่าขวัญนั้นเชื่อว่าเป็นสิ่งไม่มีตัวตนคล้ายกับจิตหรือวิญญาณแฝง อยู่ในตัวคนและสัตว์ ตั้งแต่เกิดมาทุกคนมีขวัญกันทั้งนั้นและในบางแห่งเรามักแปลว่า กำลังใจ ก็มีคำว่าขวัญ ยังมีความหมายอีกว่าเป็นที่รักที่บูชา เช่นเรียกเมียที่รักว่า เมียขวัญ หรือ จอมขวัญ เรียกลูกรักหรือลูกแก้วว่า ลูกขวัญ สิ่งของที่ผู้เคารพรักใคร่นับถือกันนำมาฝาก นำมาให้เพื่อเป็นการทะนุ ถนอมน้ำใจกันเราก็เรียกว่า ของขวัญ ขวัญ อีกความหมายหนึ่ง หมายถึง ขน หรือผม ที่ขึ้นเวียนเป็นก้อนหอย พิธีสู่ขวัญเป็นพิธีเก่า แก่ของชาวไทยเราแทบทุกภาค การทำพิธีก็ผิดเพี้ยนกันไป

บ้างแต่ก็ยังยึดหลักใหญ่อยู่เหมือนกัน พิธีสู่ขวัญในบทความนี้ จะกล่าวถึงพิธีของชาวอีสานเป็นส่วนใหญ่ การทำพิธีสู่ขวัญเราอาจทำได้ถึง ๒ วิธีพร้อม ๆ กัน คือวิธีทางพุทธศาสนาและวิธีทางพราหมณ์ศาสนา วิธีทางพุทธศาสนา โดยการนิมนต์พระสงฆ์อย่างน้อย ๕ รูป มาเจริญพระพุทธรูปมนต์ ตั้งบาตรน้ำมนต์ เสร็จแล้วประพรมน้ำมนต์ พระสงฆ์สวดชัยมงคลคาถา

จะถวายภัตตาหารเช้า หรือเพลพระสงฆ์ด้วยก็ได้

คณะผู้จัดทำ

๑. นางสาวสินวล เทียนสี
๒. นางสาวนัยนา ช่องบัว
๓. นางพิชญธิดา เกษมสัสดิ์
๔. นางสาวอบเชย สีดาเคน
๕. นายรุ่งเพชร โพธิ์ชนิกรณ์

ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
เจ้าพนักงานการเงินและบัญชีชำนาญงาน
ผู้ช่วยนักวิชาการเกษตร

